

та саморегуляції; експресивність емоцій у досліджуваних виявилася достатньо розвиненою.

3. Співставлення даних щодо емоційного розвитку за показниками домінуючих емоцій, рівня збудливості-врівноваженості, емоційної зрілості за шкалами експресивності, емпатії, саморегуляції та віднесеність студента до певного типу темпераменту показало наявність зв'язку між досліджуваними явищами, що є підставою говорити про певні особливості емоційного розвитку особи залежно від найбільш біологічно обумовленої підструктури особистості – темпераменту.

На основі отриманих даних стало можливим побудувати психологічний профіль емоційного розвитку студентів різних темпераментів:

Меланхоліки:

емоційна зрілість - за показниками експресивності, емпатії, саморегуляції;

домінуючі емоції – радість, гнів;

емоційна збудливість – високий рівень.

Флегматики:

емоційна зрілість - за показниками експресивності, саморегуляції;

домінуючі емоції – гнів;

емоційна збудливість – середній рівень.

Холерики:

емоційна зрілість - за показниками експресивності та емпатії;

домінуючі емоції – радість, гнів;

емоційна збудливість – високий рівень.

Сангвініки:

емоційна зрілість - за показником експресивності;

домінуючі емоції – радість, гнів;

емоційна збудливість – середній рівень.

Отримані дані мають наукову новизну та практичне значення. Зокрема, вони визначають шляхи роботи з формування у студентів емоційної зрілості; при роботі зі студентами з різним темпераментом слід враховувати особливості їх емоційної сфери.

Про теоретичний підхід до розв'язання проблеми збереження психологічного здоров'я у майбутнього правоохоронця

Стрижак О.Г., студент ННІПП НАВС

Науковий керівник: доктор психологічних наук, професор Хохліна О.П.

Однією з найбільш актуальних наукових проблем є проблема збереження психологічного здоров'я працівників, діяльність яких здійснюється в екстремальних умовах, призводить до емоційного вигорання, професійної деформації. До такої діяльності належить і діяльність юриста, зокрема правоохоронна діяльність. На основі теоретичного дослідження проблеми, в результаті вивчення праць таких вчених, як Д.О.Александров, В.Г.Андросюк, Л.І.Казміренко, О.М.Костенко, М.В.Костицький, О.І.Кудерміна, В.О.Лефтеров, С.Д.Максименко, В.М.Маркін, В.С.Медведев, І.М.Охріменко, В.В.Романов, А.В.Хоменко, О.П.Хохліна, О.К.Черновський, Ю.В.Чуфановський та ін., визначено один із

можливих шляхів розв'язання проблеми.

Професійна діяльність юриста за профілем розподіляється на правотворчу, правоохоронну, правозастосувальну. Таким чином, правоохоронна діяльність, як соціальна діяльність, яка здійснюється у сфері права, теж відноситься до юридичної діяльності. Її специфіка – у вимогах соціальності, законності, моральності. Правоохоронна діяльність характеризується також розмаїтістю задач, що розв'язуються у межах правової норми; виконанням в умовах правового регулювання; спілкуванням в умовах правового регулювання; високим рівнем емоційної напруженості; правом та обов'язком застосовувати владу від імені закону; організаційною стороною; необхідністю долати опір осіб та груп; творчим характером та ін.

Професійна підготовка правоохоронця передбачає засвоєння професійних знань, умінь, навичок, а також професійної діяльності та її психологічних складових в особистісному контексті – у плані становлення особистості як саморегульованого системного утворення, що складається з соціально значущих психічних властивостей, які забезпечують вибірковість відношень та регуляцію поведінки людини як поведінки суб'єкта активності. Повнота характеристики особистості визначається сформованістю таких її ознак, як: відносна сталість, певна прогнозованість, наявність стрижня (стійкий психічний склад людини), сформованість морально-духовних цінностей, суспільно значущої мотивації, цілісність, унікальність, активність, вираження, відкритість, саморозвиток і саморегуляція та ін. Зрілість же особистості виявляється у свідомому керівництві своєю поведінкою, тобто у здатності бути адекватним й активним соціальним суб'єктом.

Найважливішим чинником придатності до правоохоронної діяльності розглядається нервово-психічна (емоційна) стійкість суб'єкта, що передбачає: його стресостійкість; високий рівень самоконтролю над емоціями й поведінкою; працездатність у критичних, що викликають фрустрацію, ситуаціях; адаптивні властивості нервової системи (сила, рухливість, чутливість, активність, врівноваженість, динамічність, лабільність, пластичність нервових процесів), які дають змогу на належному рівні зберігати працездатність у стані стомлення, здатність адекватно реагувати на різні події.

Отже, здатність до саморегуляції – найважливіша ознака, критерій сформованості особистості та професійного становлення юриста-правоохоронця. А формування здатності до саморегуляції, професійне становлення в особистісному контексті – необхідна умова збереження психологічного здоров'я – попередження емоційного вигорання та професійної деформації суб'єкта діяльності.

Психічна саморегуляція – система психічного самовпливу особистості з метою свідомого управління власними психічними станами відповідно до вимог ситуації та доцільності. Рівнями становлення особистісної саморегуляції розглядаються: 1) базальна емоційна саморегуляція; 2) волевов саморегуляція; 3) смислова, ціннісна саморегуляція. Лише в єдності її проявів та рівнів особистісна саморегуляція є базальною характеристикою особистості як саморегульованої системи психічних властивостей.

Основою становлення особистісної саморегуляції юриста-правоохоронця є формування емоційної саморегуляції, і щонайперше –

стресостійкості. Се Стресостійкість визначається як необхідний ступінь адаптації до впливу екстремальних факторів середовища і професійної діяльності; як стан фізичного, емоційного і психічного протистояння виснаженню, викликаного тривалим перебуванням в емоційно-напружених і значущих ситуаціях; як індивідуальна здатність організму зберігати нормальну працездатність.

Підвищення стресостійкості передбачає: 1) сприяння адаптації на основі використання усвідомленого механізму – копінг-стратегій; 2) професійний відбір; 3) формування індивідуального стилю діяльності; 4) формування позитивного ставлення до діяльності; 5) формування професійно важливих якостей; 6) формування власне здатності до саморегуляції. А засобами підвищення стресостійкості розглядаються: 1) саморегуляція професійної діяльності (здійснення цілеспрямованої діяльності, попереднє психологічне програмування дій та їх регуляція в ході самої діяльності); 2) самоконтроль професійної діяльності; 3) професійна компенсація (заміна недостатнього рівня розвитку однієї професійно-важливої якості більш високим рівнем розвитку; вироблення індивідуального стилю діяльності як компенсація недостатньо виражених здібностей і якостей певними способами діяльності тощо).

Використання захисних механізмів залежно від успішності адаптації студентів до вищого навчального закладу

Щиглюк В.А., студент ННПП НАВС

Науковий керівник: доктор психологічних наук, професор Хохліна О.П.

Метою проведеного теоретико-емпіричного дослідження було виявлення наявності та характеру зв'язку між використанням студентами захисних механізмів та успішністю їх адаптації до ВНЗ.

На теоретичному етапі вивчення праць таких вчених, як: Ю.А.Александровський, Ф.Б.Березін, В.П.Казначеев, Л.К.Гришанов та ін. показало, що адаптація полягає щонайперше у пристосуванні до нових умов існування людини як організму, як носія психічного, як носія соціального. Адаптація до середовища відбувається не за рахунок зміни зовнішнього світу, а за рахунок внутрішніх змін в людині – її розвитку, трансформації картини світу й образу самого себе. В основі адаптації лежать усвідомлені та неусвідомлені механізми – копінг-стратегії та захисні механізми (механізми психологічного захисту). Завдяки неусвідомленим механізмам психологічного захисту, послаблюючи внутрішньоособистісні конфлікти (напруження, занепокоєння), обумовлені протиріччями між інстинктивними імпульсами несвідомого і засвоєними вимогами зовнішнього середовища, регулюється поведінка людини, підвищуючи її пристосовуваність і врівноважуючи психіку.

На емпіричному етапі дослідження, в результаті використання стандартизованих психологічних методик: «Шкали психологічного благополуччя» К. Ріффа, методики вивчення стресостійкості та адаптації Холмса та Раге, методики «Вивчення механізмів психологічного захисту» Плутчика Келлермана Конте, методики домінуючої стратегії психологічного захисту у спілкуванні В.В.Бойка були отримані наступні дані щодо